

Wstęp.

Od redaktora naukowego tomu

Prezentowany tom ma ambicję bycia zbiorową pracą naukową, powstałą w oparciu o teksty przygotowane na IV Polskie Sympozjum Penitencjarne. Nie więc jest prostym zbiorem tekstów wygłoszonych podczas jego obrad. Sympozjum odbyło się w dniach od 13 do 15 listopada 2013 r. w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu pod hasłem „Blaski i cienie współczesnej przestrzeni penitencjarnej. Człowiek a system”. Było ono jednym z najważniejszych wydarzeń naukowych w historii ośrodka. O jego randze świadczy Honorowy Patronat, jaki objęli nad nim – Minister Sprawiedliwości, Marek Biernacki oraz Prezes Trybunału Konstytucyjnego – prof. dr hab. Andrzej Rzepliński.

IV Polskie Sympozjum Penitencjarne współorganizowali Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej oraz Polskie Towarzystwo Penitencjarne. Głównym celem obrad, który starano się wyeksponować w niniejszym tomie, była rzetelna, niejednokrotnie gorąca i bezkompromisowa dyskusja nad aktualnymi możliwościami i barierami rozwoju współczesnych przestrzeni penitencjarnych, ujmowanymi na tle szerszego kontekstu teoretycznego oraz praktycznego. Służyć ona miała wymianie poglądów przedstawicieli nauki i praktyki, koniecznej dla dalszej integracji środowisk polskich penitencjarystów.

W sympozjum wzięło udział 108 osób, w tym wielu wybitnych przedstawicieli polskich i zagranicznych nauk penalnych, penitencjarnych oraz resocjalizacyjnych. Byli oni reprezentantami wszystkich liczących się w tych dziedzinach ośrodków naukowych w Polsce, a także kilku takich ośrodków w USA, Francji oraz Republice Federalnej Niemiec.

W obradach uczestniczyli ponadto przedstawiciele ścisłego kierownictwa polskiej służby więziennej, Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu, Rzecznika Praw Obywatelskich, Polskiego Towarzystwa Penitencjarnego, Krajowej

Rady Kuratorów Sądowych, Wielkopolskiego Stowarzyszenia Kuratorów Sądowych, przedstawiciele prokuratorów i sędziów, wreszcie bardzo liczne grono funkcjonariuszy służby więziennej. Obejmowały one sesję plenarną oraz sześć sekcji tematycznych. Łącznie wygłoszono podczas nich ponad 60 referatów. Swoiste połączenie, a nawet pewnego rodzaju konfrontacja koncepcji teoretycznych z problemami uwidaczniającymi się w praktyce, stało się więc dobrym punktem wyjścia do poruszania w debacie wielu ciekawych, niejednokrotnie polemicznych kwestii. Uznając, że wielowątkowość, a także dyskusji stanowi niewątpliwą jej zaletę, starano się oddać ją w niniejszym tomie.

Wielowątkowość dyskusji w ramach krajowych sympozjów penitencjarnych jest bowiem dobrą już tradycją. Problematyka IV Polskiego Sympozjum Penitencjarnego, której przeglądu dokonano w niniejszym tomie, nawiązuje do tej tradycji, ściślej zaś do tematów sympozjów wcześniejszych. Jest ich kontynuacją, chociaż obejmuje także wiele wątków nowych, wynikających z aktualnych problemów polskiego więziennictwa, ujmowanych na tle szerszego kontekstu problemów społecznych, nie tylko w Polsce, lecz także za granicą (USA, Francja, Niemcy).

W związku z tym, przypomnieć warto, że w latach 1996, 1999, 2004 w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu odbyły się trzy takie sympozja. Ich problematyka koncentrowała się odpowiednio wokół następujących zagadnień:

1. Wina – Kara – Nadzieja – Przemiana (Kalisz, 25–27 września 1996),
2. Problemy organizacji i zarządzania więzieniem (Kalisz, 5–7 – listopada 1999),
3. Więziennictwo i inne służby społeczne w przeciwdziałaniu przestępczości (Kalisz, 23–25 czerwca 2003).

Plonem wszystkich trzech sympozjów były prace zbiorowe, oparte na tekstach wystąpień¹. Tom, oddawany obecnie do rąk szerokiego grona Czytelników zainteresowanych problematyką penitencjarną jest więc już czwartą pozycją tego rodzaju w polskim piśmiennictwie penitencjarnym.

Różnorodność poruszanych w nich problemów i zagadnień stanowi niewątpliwą walor tomu. Z drugiej jednak strony, tak jak we wszystkich tego rodzaju pracach zbiorowych, może ona rodzić pewną trudność w korzystaniu z tekstów zawartych w tomie, zwłaszcza zaś w przesłedzeniu głównych, najważniejszych wątków dyskusji. Z tego więc względu, wnioski wynikające z debaty, jak również zgłaszane postulaty, a także rekomendacje przyjęte przez uczestników obrad, zastały przedstawione w podsumowujących tom, syntetyzujących uwagach końcowych.

¹ Wina – Kara – Nadzieja – Przemiana pod red. Jana Szałańskiego, Łódź – Warszawa – Kalisz 1998; Problemy organizacji i zarządzania więzieniem pod red. W. Ambrozika i P. Stępniaika, Poznań – Kalisz – Warszawa 1998; Służba więzienna wobec problemów resocjalizacji penitencjarnej. Praca zbiorowa pod red. W. Ambrozika i P. Stępniaika, Poznań – Warszawa – Kalisz 2004.

Nawiązując, co rzecz oczywista, do prac z poprzednich, krajowych sympozjów penitencjarnych, niniejszy tom nie stanowi prostego zbioru wystąpień, lecz ma ambicję bycia zbiorową pracą naukową. Z tego też względu Komitet Naukowy Sympozjum zwrócił się do autorów i prelegentów, z prośbą o przygotowanie do niego tekstów, które spełniałyby rygory stawiane publikacjom naukowym. Teksty te poddano recenzjom wg zasad obowiązujących ogólnie w punktowanych pismach naukowych.

Zamysłem Redaktora Naukowego tomu było takie ułożenie poszczególnych jego fragmentów, aby we wstępie znalazły się teksty uznanych już autorów, wprowadzające do problematyki omawianej w artykułach umieszczonych w dalszych częściach tomu. Zaznaczyć trzeba, że teksty publikowane w tomie nie są prostymi zapisami, czy też materiałami wykorzystanymi w ramach wystąpień podczas debaty. Publikacja mająca ambicje, czy jak kto woli aspiracje do bycia naukową rządzi się bowiem innymi prawami, wymaga przestrzegania określonych wymogów naukowych. Z tego powodu teksty zakwalifikowane ostatecznie w oparciu o opinie recenzentów do druku, mają niekiedy zmienione tytuły w stosunku do tytułów wskazywanych wcześniej w poszczególnych sekcjach, jak również koncentrują się na problematyce odbiegającej nieco od tematów poszczególnych wystąpień. Korekt merytorycznych dokonywali sami autorzy, drobnych korekt redakcyjnych, jak również w zakresie pewnych zmian w układzie poszczególnych części oraz doborze do nich poszczególnych tekstów dokonał Redaktor Naukowy tomu. Nie jest celowym dokładniejsze ich w tym miejscu opisywanie, gdyż ostateczny układ tomu, a także jego merytoryczną zawartość najlepiej obrazuje spis treści. Redaktor naukowy tomu zdaje sobie sprawę z tego, że poziom poszczególnych części, jak i zawartych w nich opracowań jest zróżnicowany. Jest to jednak w tego rodzaju pracach zbiorowych, przy tak znacznej liczbie autorów, nie do uniknięcia. Teksty, które nie zostały zakwalifikowane przez Recenzentów do opublikowania w tym tomie, bądź których nie nadesłano na czas, zostaną opublikowane w innej pracy zbiorowej. Jej wydanie Komitet Naukowy IV Polskiego Sympozjum Penitencjarnego przewiduje w II połowie roku 2014.

Redaktorowi Naukowemu tomu pozostaje jeszcze miły obowiązek podziękowania recenzentom tomu prof. dr hab. Mieczysławowi Cioskowi oraz prof., dr hab. Emilowi Pływaczewskiemu za przygotowanie zarówno jego oceny ogólnej, jak i oceny poszczególnych publikowanych w nim tekstów. Uwagi recenzentów starałem się jak najrzetelniej wykorzystać.

Wprowadzając do lektury, a także zachęcając do korzystania z artykułów umieszczonych w niniejszym tomie, pragnę wyrazić nadzieję, że pomimo pewnych, ciągle jeszcze istniejących niedostatków tomu, których nie udało się usunąć, będzie on znaczącym wkładem wszystkich Autorów zamieszczonych w nim tekstów w rozwój współczesnej polskiej myśli penitencjarnej. Dziękując im zatem za udział i współpracę

---

w przygotowaniu niniejszej pracy zbiorowej. Jeśli pobudzą one do refleksji, a także rzetelnej, odpowiedzialnej dyskusji nad aktualnymi problemami polskiego więziennictwa, ujmowanymi w kontekście sprzężenia zwrotnego człowieka z systemem penitencjarnym, a także aktualnych problemów społecznych, zwłaszcza zaś oczekiwań w zakresie coraz skuteczniejszej kontroli przestępczości, cel publikacji zostanie osiągnięty. Byłoby dobrze, gdyby mogła ona ułatwić analizę tych problemów nie tylko w wąskim gronie ekspertów, lecz także przybliżyć je szerszemu odbiorcy społecznemu. Bez jego wsparcia, rozwiązać je będzie bowiem trudno.

Z tych wszystkich względów należy mieć nadzieję, że krąg odbiorców tej publikacji będzie szeroki, wychodzący poza środowisko penitencjarne.

Piotr Stępnia